

A diafilm mint a kultúragitáció eszköze a Rákosi-korszakban ^[1]

„A diafilm megérkezéséről a pártszervezetet azonnal értesítsék.”

„Utasítom Ügyvezető Urat, hogy a küldött anyagot a Szabad Föld Téli Esték előadás anyagával párhuzamosan minél nagyobb vetítési eredmény elérésével használja ki, erről a havi jelentésben számoljon be.”

Bevezetés

Az ArchivNet az elmúlt évek során két ízben is közzétett az 1950-es években és 1960-ban propagandacéllal készített diafilmet, ill. olyan közléssel is találkozhattak az olvasók, amely az 1950-es évek propagandaképeivel foglalkozott. Némiképp ezekhez a dokumentumközlésekhez csatlakozva néhány forrás közzétételével az szeretném felvillantani, hogy az agitációban milyen szerepet jutott a diafilmeknek a fenti időszakban, milyen filmekkel próbálták befolyásolni a közvéleményt. A források azt is bizonyítják, hogy a diafilmek elosztását, „terítését” mennyire központosítva szervezték meg (csakúgy, mint bármely más propagandanyagét: ezek között természetesen korántsem a dia kapta a leghangsúlyosabb szerepet).

A művelődés irányvonalát, eszközeit, módszereit a Rákosi-korszak éveit alatta a Révai József nevéhez (és miniszterségéhez: 1949-1953) köthető ún. kultúrforradalomnak rendelték alá. Révai elgondolásának kevésbé hangsúlyos része volt, hogy a létrejövő új rendszer hivatott az általános műveltség színvonalát és a munkások szakképzettségét növelni. Ennél jóval fontosabb elem volt, hogy a kultúrforradalom keretében kellett tudatosítani az emberekben a megváltozott új politikai-gazdasági-társadalmi viszonyok lényegét, megteremteni az új, úgynevezett „szocialista” erkölcsöt, amelynek elsajátítását követően szellemileg megalapozott „harcot” lehet vívni a kapitalista ideológiával szemben. E cél jegyében a szocialista átnevelés szolgálatába kellett állítani a művelődés és a tanulás minden eszközét: az iskolát, a filmet, az irodalmat, a tömegek kulturális mozgalmának minden formáját. Így tehát a Révai által megfogalmazott elméletnek megfelelően a kultúrforradalom konkrét feladatait alárendelték a gazdasági és politikai céloknak. A kultúra ilyen módon a politikai élet kiszolgálójává degradálódott, minden területen közvetlen propagandaeszközzé silányult - sajátos hasonlással élve: ahogy a középkorban a filozófia *ancilla theologiae* volt, úgy maximálta a kultúra mozgásterét a politika, és lett a kultúrából a mindennapok gyakorlatában [popup title="ancilla politicae." format="Default click" activate="click" close text=""] Vö. ezzel kapcsolatosan: „Mint a filozófia nem maradhatott ancilla theologiae, a irodalom nem lehet ancilla politicae.” Ignótyus [Veigelsberg Hugó]: *Laissez faire. A Társadalomtudományi Társaság 1912. március 19-i irodalmi vitájának bevezető előadása. Nyugat, 5. (1912) 1. sz. 589.;* <http://epa.niif.hu/00000/00022/00101/03247.htm>]

A kultúragitáció a művelődés minden területén jelen volt. Teljes körű irányítását az 1949. évi XV. törvénnyel létrehozott Nép művelési Minisztérium (NM) vette kézbe. A korszakban pl. nem forgathattak úgy filmet, ill. forgatókönyvet sem készíthetett el anélkül, hogy az NM Filmfőosztálya előzetesen nem ellenőrizte, hogy az adott mű a kitűzött feladatoknak megfelelt-e. A mozgóképek mellett a diafilmeket, a könyveket és a különféle sajtótermékeket is felhasználták kultúragitációs célok teljesítésére, nem véletlen pl., hogy önálló osztály foglalkozott a diafilmekkel.

Települési szinten a népművelési előadók (kisebb községekben a népművelési ügyintéző) és a kultúrtróthonok dolgozói oldották meg a központiilag meghatározott kulturális feladatokat. Az ünnepségek műsorrendjét jórészt az NM által kiadott műsorfüzetek alapján szervezték meg. Ezekben leírták, hogy az adott ünnepségen milyen verseket lehet szavalni stb., és milyen politikai intézkedéseket kell propagálni. A művészeti csoportok helyi versenyei az emberek kulturális aktivitásának növelése mellett 1953 első feléig mindig valamilyen politikai propagandacélt szolgáltak. Például a „békeharc erősítését és az ellenség leleplezését” is be kellett építeni a műsorzámba, a versenybírók csak ezek megléte esetén adhattak jó pontszámokat a fellépőknek.

A népművelés körébe tartozó iskolán kívüli oktatás is rendkívül fontos szerepet játszott a politikai és világnézetű nevelésben. Az ismeretterjesztő előadások (Szabad Föld Téli Esték, Szabad Föld Vasárnapok) és a különböző szakkörök az ismeretek növelése és szórakoztatva nevelés mellett fontos szerepet játszottak a kulturális propagandában. Például a Pest Megyei Tanács Nép művelési Osztályának megfogalmazása szerint három követelménynek kellett megfelelniük: konkrétan, tudományosan megalapozottnak és harsosnak [!] kellett lenniük. A mezőgazdasági szakköröknek a termelés színvonalának növelése mellett a társas gazdálkodás (szövetkezetek) propagálása is rendkívül fontos feladata volt.

A fentebb említettekben kívül elsősorban a rádiót, amely talán a legfontosabb propagandaeszköznek bizonyult, használták fel kultúragitációs célokra. Kollektív rádióhallgatásokat szerveztek és külön rádióköröket alapítottak, amelyek alkalmával a hallottakat meg is beszéltek a jelenlévők. A rádiókörök, a jelentések szerint, a politikai hangulat javításának és a reakciós hírek leküzdésének intenzív eszközéül szolgáltak. A kultúrtróthonok saját foglalkozásait (pl. különböző szakkörök, ismeretterjesztő előadások, Szabad Föld Téli Esték) szívesen színesítették filmekkel, ill. diafilmekkel.

Jó példa az 1953. évi választás, amelyet országos szinten nagy szervezkedés előzött meg. A cél a társadalom totális mozgósítása volt, ennek érdekében minden eszközt bevetettek, használták a tömegkommunikáció összes területét. A színházak, a filmforgalmazó vállalatok és a különböző művészeti szervezetek a választás megelőző hetekben [popup title="hatalmas kultúrkampányba kezdtek." format="Default click" activate="click" close text=""] Fejt István: Pártvezetés és országgyűlési választások, 1949–1988. Parlamenti választások Magyarországon, 1920–1998. Szerk. Földes György–Hubai László. Bp., 1999. [második, bővített, átdolgozott kiadás] 283-284. Hasonló szervezkedés folyt Pest megyében is. A Pest Megyei Tanács VB Nép művelési Osztálya a választás napjának minél jobb megrendezése érdekében körlevelet intézett a megye területén működő valamennyi kultúrtróthon-igazgatóhoz és népművelési ügyvezetőhöz. Az agitációs munka összes területét megnevezték, amit fel kellett használni a választások sikerességének növelése érdekében, nem felejtve el a választási plakátokat, a közös rádióhallgatásokat, a diafilmek vetítését, a kultúragitációs brigádok fellépését stb.

Nem elhanyagolható szerep jutott tehát a diafilmeknek sem: olcsó és népszerű módja volt az a propagandacélok terjesztésének, amit néhány konkrét példával szemlélhet az alábbiakban érzékeltetni. 1950-ben a Csongrád megye választási munkáját ismertető jelentésben ezt olvashatjuk:

„A vartótonon, a váróteremben és a mozki előcsarnokában szerepelt kultúrbrigádok is nagy sikert értek el. Sikere volt a várótermi kisfilm- és diavetítésnek is.”

Egy évvel később, 1951-ben Pest megye készített jelentést a begyűjtéssel kapcsolatos munkákról, amelyben többek között ez állt: „Feladatunk, hogy parasztságunk derűs, bizakodó hangulatát fokozzuk. A munkában és a beszolgáltatásnál élenjáró, vagy lemaradtak nevének kivételével növeljük és gyorsítjuk meg a beszolgáltatási teljesítményüket.” A feladatok megoldását elősegítő egyik eszközként ezt vetették fel:

„Film- és diafilmek fokozottabb beállítása, főleg mezőgazdasági filmekkel. A diafilmeket esténként állami gazdaságokban, tsz-csoportoknál, utcákon, gyűléseken végzik a diavetítő brigádok.”

1952-ben arról született javaslat, amire korábban már volt példa, ti., hogy a vasutak várótermeiben is film- és diavetítésekre kerüljön sor, mert így „még inkább teret lehet adni a propagandának” egy eddig kihasználatlan területen. A javaslat egyebek mellett azt is tartalmazta, hogy egy diafilm kb. 20-25 perces legyen. Borsod-Abaúj-Zemplén megye hamarosan már konkrét eredményekről is beszámolhatott: június 28-án megkezdték a vetítéseket a várótermekben. A következő filmeket vetítették: *Szovjet Mezőgazdasági Híradó; Tudomány és technika; Grúz néptáncok; Felszabadult Kína*. Közben a hangszórón keresztül időközönként jelmondatokat és a termeléssel kapcsolatban jobb munkára serkentő szövegeket közltek, így pl.: *Dolgozó parasztok! Gyors aratással és betakarítással harcoljatok a szemvesztés ellen!*

Ugyanebben az évben az NM körbeküldte irányelveit a *Vidám Bányász Vasárnapok programjáról*. E rendezvénysorozatról így írt a körlevél: „A tervek jó teljesítése következtében, egyre több bányában szűnik meg a vasárnapi műszak. Szükséges, hogy Vidám Bányász Vasárnapok szervezésével az eddiginél fokozottabb mértékben biztosítsuk bányászaink részére a vasárnapi művelődési és kulturális szórakozási lehetőségeket. Ezzel is segítenünk kell a bányász dolgozók politikai látókörének kiszélesítését, általános műveltségi színvonalának emelését, a munkafegyelmeg megszilárdítását, a kétlakiság megszüntetését.” A program részeként pedig a diafilmek vetítését is javasolták, célközönségnek azonban ezúttal a gyerekeket tekintették. Számukra az alábbi diák vetítését javasolták: *János vitéz, Toldi, Legenda, Üssed, Üssed, botocsám, Rákosi elvtárs élete*. Mai ésszel már szinte lehetetlen nem észrevenni a véletlen(?) által felszínre dobott kesernyés humort,

amit részben az jelenít meg, hogy a *Rákosi elvtárs élete* c. diát a mesék közé sorolták be a *János vitéz* és a *Toldi* mellé. Az pedig már a hab a tortán, hogy a felsorolásban közvetlenül az *Üssed, üssed, botocskámat* követte!

1953-ban pl. Zala megye küldött az NM számára beszámolóit választási kultúragitációs munkájáról. Ebből kiderült, hogy egyebek mellett szemléltető szobákat alakítottak ki, jelszavak díszítették az utcákat, a választási békeverseny győzelmét hirdették, amit diafilmvetítéssel is színezték. Veszprém megye ugyanakkor arról számolt be, hogy saját megyei diafilmet szeretne készíttetni 100 példányban. Szintén ugyanebben az évben a mezőúri városi kultúrothon második negyedévi jelentése arról előadta be, hogy 23 ismeretterjesztő előadás mellett 11-szer volt utcai diafilmvetítés.

A diák fontosságát jelzi, hogy esetenként külön intézkedtek a régi üveg diapozitívek felhasználásáról. 1950-ben az NM Diapozitív osztálya raktárában mintegy 5000 régi üvegdiát regisztráltak, amelyet két egyetemista átválogatott és a hasznavehetetlennek minősített (értsd: ideológiailag nem megfelelő) anyagot a nekik adott utasítás értelmében az Állami üvegbevitelnek leadták. Ugyanakkor feladatuk kapta azt is, hogy:

„azokat a diákat, amelyek dokumentációs anyagot, illetve természettudományi és közismereti anyagot tartalmaznak, úgy válogassák ki, hogy a másolásra legalkalmasabb egy sorozatot rendszerezve összegyűjtsék. A felesleges példányokat és hasznavehetetlen anyagokat külön összegyűjtve zúzdába küldjük.” Egy évvel később hasonló intézkedés nyomára lehet bukanni: [popup title="„Értesítem az Osztályvezető Elvtársakat, hogy a megye területén lévő 1949 szept[ember] 1. előtt kiadott diafilmek közül olyanokat, amelyek tartalmuknál fogva már elvesztették aktualitásukat, s így nem használhatók, helyi rajzos diákészítéshez használják fel. A filmekről a felírást és képet mossák le benzínoldattal és a lemosott filmre vagy városi ismeretterjesztő előadások propagálására, vagy begyűjtés és egyéb propaganda célokra, ötletes rajzokat és felírásokat rajzoljanak. Szolnok megyében már felhasználták, és jó eredményt értek el vele. Havi jelentésükben számoljanak be az Elvtársaknak [hogyan] sikerült felhasználni a rajzos diákat és milyen eredményt értek el azok vetítésével. A lemosott diafilmek továbbra is leltári tárgyként kezelendők.”” format="Default click" activate="click" close text="MOL XIX-I-3-a. 86. d. 1818/ált./22/1951.”]Még az Államvédelmi Hatóság is rendelt filmeket az NM Diapozitív osztályáról. E filmek címei igencsak sokatmondóak:

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom; Szovjetunió, a béke őre; Sztálin élete; Moszkva felé tekint a világ; A szovjet falu kultúrélete; Felszabadult ország - felszabadult nép; Boldog jövőnk - ötéves tervünk; 800 millió ember a békéért; Második parasztküldöttségünk útja a Szovjetunióba; Képek néphadseregünk életéből; Az állattenyésztés új útjai; Micsurin, a természet nagy átalakítója; Az ember származása; A föld fejlődése; Nők a békéért.

Forrásközlésünk a diafilmek propagandában betöltött szerepét több megközelítésben kívánja érzékeltetni. Láthatjuk, hogy az NM gondoskodott még arról is, hogy a diafilmvetítők eljussanak a népművelési központokba (*1. forrás*), nehogy véletlenül parlagon heverjenek a diák.

Az átmenet éve sajátos kettősségének tipikus hordozója a *Szovjetunió, a világbéke őre* c. film szétküldését intéző hivatalnok *pro domoban rögzített levéltervezete (2/a. forrás)*. Az iskolázott írás és a stílus a minisztériumban maradt régi vágású hivatali emberről/tisztviselőről árulkodik, nem pedig egy új típusú csinovnyikról, hiszen másképp aligha fordulhatott volna elő, hogy elvtárs helyett urat ír. A megyéket - ahogy akkoriban még sűrűn előfordult - még vármegyeként, a városokat törvényhatósági jogú városokként említi. A megyékbe szétküldendő filmek, valamint a szöveggönyvek (ez utóbbiból mindig a diafilmek dupláját küldték) számát tekintve (*2/c. forrás*) pedig felmerül, hogy vajon mi indokolja az egyes megyéknek küldött filmek stb. mennyisége közötti jelentős eltérést? Egy másik levéltervezet (*2/b. forrás*) korjelző voltát még egy finom kultúrtörténeti adalék színesíti: az is kiderül, hogy a *Magyar-Szovjet Társaságnak* a Szentkirályi utcában volt a székhelye...

Ugyanez a hivatali ember (Somlyai) kézírását viseli az az ügyirat is, amely a *Sztálin élete* c. diafilm szétküldéséről szól (*3/a. forrás*): a hivatalos szöveg itt némiképp finomabban cseng, az *Utasítom* szót a *Felhívom* váltja fel. Ez esetben ráadásul a homályos, rossz minőségű filmeket sorban küldték vissza a megyékből, azokat ki kellett cserélni. Itt viszont a címzettek listáján (*3/b. forrás*) már észre lehet venni, hogy a Szentkirályi utca kézzel írt nevét utólag áthúzták, és helyére már az új székház címe került: Semmelweis utca, igaz, ez hibás helyesírással, ekképp: Semmelveisz. A megyék immár megyeként szerepelnek, új nevükön: az új rend gyorsan „beköltözött” a hivatalba. Ezt jelzi az is, hogy a lista bővült: a külügyminisztérium mellett iskolák is szerepelnek rajta. Az is kiderül, hogy a Sztálin küzdelmes életét bemutató diát fontosabbnak tartották népszerűsíteni a minisztériumban, mint a nagy Szovjetunió béke feletti örökösét, hiszen jóval több példányban terítették szét. (S még mindig ennél az utcanévnél maradván: a *Szovjet falu kultúrélete* c. diafilm szétküldésénél már eleve a Semmelweis utca neve szerepel).

A diák elosztásának fontosságát jelzi, hogy az aktaborítóra egy gondos kéz ezt írta: „A dia expedíciója után azonnal visszaküldeni a Népművelési Minisztérium Oktatási osztályának”. Hasonló jellegű kézírás érzékelteti az *Aratás a nagyszénási Dózsa termelőségvetkezeten c. dia aktáján*, hogy a központi elosztást követően milyen mértékű gyanakvó figyelem kísérte a diák útját: „A diafilm megérkezéséről a pártszervezetet azonnal értesítsék, és a vetítés helyeit közösen határozzák meg.”

Összességében a források arról árulkodnak, hogy egy látszólag periférikus propagandaeszköz „bevetését is” milyen szélességben alkalmazták tömegesen, ugyanakkor azonban az NM rendkívüli mértékben ügyelt arra, hogy mi lesz a vidékre stb. küldött diák sorsa, azok felhasználhatósága. Mindez tipikus példája az egyszólamúvá hangszerelt, centralizált, felülről irányított „népművelésnek.”

Forrás

1. Értesítés diafilmek elosztásáról

Diafilmek elosztása megyei népművelési központok részére

Ofotért Rt.
Budapest
Madách tér 7.

Kérem szíveskedjenek a MOM1 által készített diavetítógépekből 199 darabot a mellékelt lista szerinti helyekre szétküldeni. A gépeken helyezzenek el figyelmeztető felírást, hogy csak 220 v. feszültségre használható.
A számlákat az átvétel igazolásával együtt a Minisztérium Oktatási osztályához küldjék.

Bp., 1950. III. 25. Zsédely

L. Erdős. III. 27.

Jelzet: MOL XIX-I-3-a. 86. d. 1814/ált./4-4/1950.

2. a.

A *Szovjetunió, a béke őre* c. filmdiasorozat szétküldése a vármegyei Népművelési Hivataloknak

Minden megyei Népművelési Ügyvezetőjének székhelyén

Tárgy: Filmdiasorozat megküldése.

Egyidejűleg megküldtem Ügyvezető Úr hivatalos címére a „Szovjetunió, a béke őre” c. filmdiasorozat ... db. kópiáját és a hozzátartozó szöveggönyv ... példányát. A szöveggönyv leltári értéke példányonként 1,50 forint, a filmdiasorozat darabonként 10 forint. Utasítom Ügyvezető Urat, hogy a küldött anyagot a Szabad Föld Téli Esték előadás anyagával párhuzamosan minél nagyobb vetítési eredmény elérésével használja ki, erről a havi jelentésben számoljon be.

K. m. I.

Győr thj. város Népművelési Ügyvezetőjének, Győr
Szeged thj. város Népművelési Ügyvezetőjének, Szeged

K. m. I.
[Bp., 1950. január 9.]

Jelzet: MOL XIX-I-3-a. 86. d. 1818/ált./1/1950.

Magyar-Szovjet Társaság
Képszolgálatának
Budapest
Szentkirályi u. 32/0
Tárgy: Filmdiasorozat megküldése

Értesítem a Társaság Képszolgálatát, hogy a „Szovjetunió, a béke óre” c. filmdiasorozat 20 kópiáját és az előadás szöveggönyvének 40 példányát címére felhasználás végett megküldtem.

Budapest, 1950. I. 9.

Somlyai

Jelzet: MOL XIX-I-3-a. 86. d. 1818/ált./1/1950.

b.

c.

A Szovjetunió, a béke óre c. film elosztási listája

		Filmdiasorozat (db)	Szöveggönyv (db)
1.	Abaúj vm., Szikszó	4	8
2.	Baranya vm.	13	26
3.	Bács-Bodrog vm.	9	18
4.	Békés vm.	18	36
5.	Bihar vm.	9	18
6.	Borsod-Gömör vm.	15	30
7.	Csanád vm.	15	30
8.	Csongrád vm.	20	40
9.	Esztergom-Komárom vm.	19	38
10.	Fejér vm.	29	58
11.	Győr-Moson vm.	21	42
12.	Hajdú vm.	16	32
13.	Heves vm.	12	24
14.	Jász-Nagykun-Szolnok vm.	21	42
15.	Nógrád-Hont vm.	14	28
16.	Pest vm.	16	32
17.	Somogy vm.	28	56
18.	Sopron vm.	8	16
19.	Szabolcs vm.	26	52
20.	Szatmár-Bereg vm.	11	22
21.	Tolna vm.	36	72
22.	Vas vm.	10	20

23.	Veszprém vm.	20	40
24.	Zala vm.	12	24
25.	Zemplén vm.	13	26
26.	Győr thj. város	6	12
27.	Miskolc thj. város	2	4
28.	Pécs thj. város	2	4
29.	Szeged thj. város	3	6

Jelzet: MOL XIX-I-3-a. 86. d. 1818/ált./1/1950.

**3.
a.**

A felsorolt megyei Népművelési Ügyvezetőjének székhelyén

Tárgy: Filmdiasorozat megküldése

Egyidejűleg megküldtem Ügyvezető Úr hivatalos címére a „Sztálin élete” c. kicserélt filmdiasorozat ... db. kópiáját, és a hozzátartozó szövegkönyv ... példányát. A szövegkönyv leltári értéke példányonként 1,50 forint, a filmdiasorozat darabonként 10 forint.

Utastom Felhívom Ügyvezető Úr figyelmét, hogy a küldött anyagot a Szabad Föld Téli Esték előadásaiival párhuzamosan minél nagyobb vetítési eredmény elérésével használja ki.

K. m. l.

Szeged thj. város Népművelési Ügyvezetőjének, Szeged

Budapest, 1950. I. 11.

Somlyai

Jelzet: MOL XIX-I-3-a. 86. d. 1818/ált./5/1950.

b.

A Sztálin élete c. film elosztási listája

		Filmdiasorozat (db)	Szövegkönyv (db)
1.	Bács-Kiskun m.	30	60
2.	Baranya m.	65	130
3.	Békés m.	25	50
4.	Borsod-Abaúj-Zemplén m.	90	180
5.	Csongrád m.	38	76
6.	Fejér m.	35	70
7.	Győr-Sopron m.	50	100
8.	Hajdú-Bihar m.	28	56
9.	Heves m.	30	60
10.	Komárom m.	30	60
11.	Nógrád m.	38	76
12.	Pest m.	70	140

13.	Somogy	65	130
14.	Szabolcs-Szatmár	50	100
15.	Szolnok m.	40	80
16.	Tolna m.	40	80
17.	Vas m.	55	110
18.	Veszprém m.	70	140
19.	Zala m.	40	80
20.	Szeged thj. város	4	8
21.	Fővárosi Tanács Népművelési Osztálya	40	80
22.	Népművelési iskola, Debrecen, Nagyerdő sor 12.	1	2
23.	Népművelési iskola, Szeged, Sztálin sétány 4.	1	2
24.	Népművelési iskola, Budapest, Máramarosi út 32.	1	2
25.	Népművelési iskola, Budapest, Alkony u.	1	2
26.	Magyar-Szovjet Társaság, Bp. V. Szentkirályi Semmelweis u. 1.	10	20
27.	Külgyminisztérium Tájékoztatói o., Bp. V. Pálfi tér 5.	4	8
28.	MÉMOSZ Szakszervezeti Központ Oktatási Osztálya, Bp. VII. Dózsa Gy. u. 53.	2	4

Jelzet: MOL XIX-I-3-a. 86. d. 1818/ált./1/1950.

Címkék:

[propaganda](#) ^[2]

[Népművelési Minisztérium](#) ^[3]

[kultúragitáció](#) ^[4]

[ÁVH](#) ^[5]

[Államvédelmi Hatóság](#) ^[6]

[Sztálin](#) ^[7]

[termelőszövetkezet](#) ^[8]

Kiadás: 8. évfolyam (2008) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_diafilm_mint_a_kulturagitacio_eszkoze_a_rakosikorszakban.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/a_diafilm_mint_a_kulturagitacio_eszkoze_a_rakosikorszakban.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/propaganda>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nepmuvelesi-miniszterium>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kulturagitacio>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/avh>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/allamvedelmi-hatosag>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/sztalin>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/termeloszovetkezet>